

"ששת ימים תַעֲשֶׂה מלאכה"

משה רבינו רמז על יוסף מוקיר שבת שזכה ברכוש של הגוי בזכות שכיבד את השבת

שמצינו שינוי בין מה שכתוב בעשרת הדברות: "ויום השביעי 'שבת' לה' אלקיך", נזכר שם רק פעם אחת "שבת", ואילו כאן בפרשת ויקהל כתוב: "וביום השביעי יהיה לכם קודש 'שבת שבתון' לה'", הזכיר את השבת בכפל לשון "שבת שבתון".

לפי האמור הביאור בזה, כי בעשרת הדברות שדיבר הקב"ה על רוב ישראל שחייבים לעבוד בששת ימי החול כדי להתפרנס: "ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך", לכן ביום השביעי הוא רק "שבת לה' אלקיך", בלי תוספת כפילת הקדושה, אבל בפרשתנו שמדובר על רשב"י וחבריו: "ששת ימים תַעֲשֶׂה מלאכה", על ידי אחרים, נמצא שאצלם כל ששת ימי החול שאין בהם מלאכה הם בבחינת "שבת", לכן יום השביעי שלהם הוא בבחינת "שבת שבתון", שתגדל אצלם קדושת השבת בקדושה כפולה ומכופלת.

על פי האמור מפרש ה"נועם מגדים" כמין חומר סמיכות הכתובים בפרשתנו: "ששת ימים תיעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש שבת שבתון לה', כל העושה בו מלאכה יומת, לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת". וצריך ביאור מה שפירט הכתוב דוקא כאן את אחת מ"לט מלאכות שלא להבעיר אש.

ומבאר הענין על פי מה שמצינו בגמרא (שבת לג:), כי כשיצאו רשב"י ורבי אלעזר בנו בפעם הראשונה מהמערה אחרי שהיו שם י"ב שנה, ראו אנשים שחורשים את האדמה וזורעים בה, אמרו: "מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה, כל מקום שנותנין עיניהן מיד נשרף, יצתה בת קול ואמרה להם, להחריב עולמי יצאתם, חזרו למערכתכם". חזרו לשהות במערה עוד שנה שלימה, וכשיצאו כבר נמנעו מלשרוף את תנובת השדה של אלו שעסקו בעיני העולם הזה.

הנה כי כן זהו פירוש הכתוב: "ששת ימים תַעֲשֶׂה מלאכה", רמז על רשב"י וחבריו שמלאכתם נעשית על ידי אחרים, נמצא כי אצלם גם ששת ימי החול הם בבחינת שבת, "וביום השביעי יהיה

זה מפיק, יכול דברים ככתבן, תלמוד לומר ואספת דגנך, הנהג בהן מנהג דרך ארץ, דברי רבי ישמעאל. רבי שמעון בן יוחי אומר, אפשר אדם חורש בשעת חרישה, וזורע בשעת זריעה, וקוצר בשעת קצירה, ודש בשעת דישה, וזורע בשעת הרוח, תורה מה תהא עליה. אלא בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית על ידי אחרים, שנאמר ועמדו זרים ורעו צאנכם וגו', ובזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית על ידי עצמן שנאמר ואספת דגנך". בסיום מכריע אביי את ההנהגה לרוב ישראל: "אמר אביי הרבה עשו כרבי ישמעאל ועלתה בידן, כרבי שמעון בן יוחי ולא עלתה בידן".

מעתה לפי דברי המכילתא יש לומר, כי בעשרת הדברות מסר הקב"ה לישראל את מצות השבת באומרו: "ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך", ללמד את כל ישראל בכך, שאפילו אם אינם במדרגת רשב"י וחבריו שמלאכתן נעשית על ידי אחרים, אלא הם בעצמם צריכים לעבוד בששת ימי המעשה, אל יטעו לחשוב שאין חשיבות בשמירת השבת שלהם, אלא ידעו נאמנה: "ויום השביעי שבת לה' אלקיך", כי הקב"ה מתענג בשמירת שבת של כל אחד מישראל.

אולם בפרשתנו כאן הקהיל משה את כל ישראל להודיע להם, כי הן אמת שהקב"ה אוהב את שמירת השבת של כל אחד מישראל, אבל כל אחד צריך לפחות להשתוקק להתעלות להיות בענין זה במדרגת רשב"י וחבריו: "ששת ימים תַעֲשֶׂה מלאכה", שמלאכתו תיעשה על ידי אחרים, "וביום השביעי יהיה לכם קודש שבת שבתון לה'", ועל ידי השתוקקות זו (קידושין מ.) מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, שיחשב כאילו הוא במדרגה זו.

"לא תבערו אש" אזהרה לרשב"י וחבריו

מה נעימים ומתוקים הם דברי ה"נועם מגדים", שהוסיף לבאר לפי דברי המכילתא מה

לקראת שבת קודש הבאה עלינו לטובה שאנו קוראים בה את פרשיות ויקהל-פקודי, דבר בעתו מה טוב להתבונן על מצות שמירת שבת, שבעצם כבר נצטוו עליה ישראל בשעת מתן תורה בעשרת הדברות (שמות כ-ח): "זכור את יום השבת לקדשו, ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך ויום השביעי שבת לה' אלקיך, לא תעשה כל מלאכה" וגו', והנה כאן בפרשתנו פרשת ויקהל אנו למדים כי משה רבינו הקהיל את כל ישראל למסור להם שוב את מצות שמירת שבת (שם לה-א):

"ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם, אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם, ששת ימים תַעֲשֶׂה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש שבת שבתון לה' כל העושה בו מלאכה יומת. לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת".

החידוש של משה רבינו: "ששת ימים תַעֲשֶׂה מלאכה"

פתח דברינו יאיר לבאר הענין שחזר משה רבינו למסור לישראל את מצות השבת, כי כאן רצה לחדש לישראל בענין השבת, מה שלא הודיע להם הקב"ה בעשרת הדברות. דבר זה אנו למדים ממה שדרשו חכמינו ז"ל במכילתא פרשת כי תשא מה ששינה משה רבינו כאן לומר לישראל:

"ששת ימים תַעֲשֶׂה מלאכה, וכתוב אחד אומר (שמות כ-ט) ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך, כיצד יתקיימו שני כתובים הללו. אלא בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית על ידי אחרים שנאמר תַעֲשֶׂה מלאכה. וכן הוא אומר (ישעיה סא-ה) וְעַמְדוּ זָרִים וְרַעו צֹאנְכֶם וְגַנְי גָּבַר אֶפְרַיִם וְכַרְמֵיכֶם, וכשאינן עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית על ידי עצמן, שנאמר ועשית כל מלאכתך".

והנה בענין זה אם ראוי לאדם לעבוד בעצמו, מצינו בגמרא (ברכות לה:): מחלוקת בין רבי ישמעאל לרבי שמעון בר יוחאי, מהי ההנהגה הראויה:

"תנו רבנן, (דברים יא-ד) ואספת דגנך, מה תלמוד לומר, לפי שנאמר (יהושע א-ח) לא ימוש ספר התורה

בעשרת הדברות כתוב: "ששת ימים תעבוד" אפילו כשאתה בעצמך עובד, "ויום השביעי שבת לה' אלקיך"

משה רבינו הוסיף: "ששת ימים תיעשה מלאכה" התכלית היא שיזכה אדם שמלאכתו תיעשה על ידי אחרים

נועם מגדים: "ששת ימים תעבוד", אם תעבוד בעצמך כי אז ביום השביעי הוא רק "שבת לה' אלקיך"

"ששת ימים תיעשה מלאכה", אם תזכה כרשב"י שאחרים יעשו מלאכתך, אז ביום השביעי הוא "שבת שבתון"

כמו שקרה ליוסף מוקיר שבת שזכה בכל העמל והרכוש של הגוי השכן, העצה לכך היא שתנהגו כמוהו, "וביום השביעי יהיה לכם קודש שבת שבתון לה'", שתכבדו את השבת בכפלי כפליים בבחינת "שבת שבתון".

יעקב אבינו זכה בכרכות בזכות שבת קודש

הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד בשבת קודש, לבאר הסיפור הנפלא של יוסף מוקיר שבת, שזכה בכל הרכוש של הגוי בזכות שקיים מצות עונג שבת בתכלית השלימות, על פי מה שמצינו מרגלית יקרה לכבוד שבת ב"רביד הזהב" (פרשת בלק ד"ה לא הביט אופן ג) בשם הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ זי"ע, לפרש מה שאמר יעקב אבינו לעשו (בראשית כה-לא): "מכרה כיום את בכורתך לי", ופירשו במדרש (ב"ר סג-ג): "מכרה כיום, אמר לו זבין לי חד יום מן דידך". פירוש, מכור לי יום אחד משלך. וצריך להבין איזה יום ביקש יעקב מעשו שימכור לו.

וביאר בדברי קדשו על פי מה שהביא רש"י (שם כב) מאמר חכמינו ז"ל: "ויתרוצצו, מתרוצצים זה עם זה ומריבים בנחלת שני עולמות". ומקור הדבר במדרש (ילקוט שמעוני ד"ה מכרה כיום), שיעקב ועשו חילקו ביניהם את שני העולמות, עשו לקח לחלקו את העולם הזה, ויעקב אבינו לקח לחלקו את העולם הבא.

והנה יעקב אבינו אמנם לקח לחלקו את העולם הבא, והסכים שלא ליהנות מהעולם הזה רק כדי חיותו, אולם הלא יש מצוה לענג את השבת כמו שכתוב (ישעיה נח-ג): "וקראת לשבת עונג", ואמרו חכמינו ז"ל (שבת קיח): מענגו במאכל ובמשתה. נמצא שאם יפרוש עצמו לגמרי מכל עניני העולם הזה, לא יוכל לקיים כראוי מצות עונג שבת במאכל ומשתה.

לכן ביקש מעשו: "מכרה כיום את בכורתך לי", ומפרש במדרש: "זבין לי חד יום מן דידך",

"יוסף מוקיר שבי [אדם שקראו לו "יוסף מכבד שבת"], הוה ההוא נכרי בשבבותיה דהוה נפיש נכסיה טובא [היה לו שכן גוי שהיו לו הרבה נכסים], אמרי ליה כלדאי [אמרו לו לגוי החוזים בכוכבים], כולהו נכסי יוסף מוקיר שבי אכיל להו [כל הנכסים שלך עתיד יוסף מוקיר שבת לאוכלם. ביקש הגוי למנוע דבר זה].

אז זבנינהו לכולהו ניכסי, זבן בהו מרגניתא [הלך הגוי ומכר את כל נכסיו וקנה בהם מרגלית יקרה], אותבה בסייניה [קבע ושייץ את המרגלית בכובע שעשה לעצמו משוּבץ במשבצות של זהב שקבועה בהן מרגלית, בחושבו שכך יוכל לשמור על המרגלית היקרה]. בהדי דקא עבר מכרא [כשעבר את הגשר שעל פני המים], אפרחיה זיקא [הפריחה הרוח את כובעו], שדייה במיא [זרקו במים], בלעיה כורא [דג גדול בלע את הכובע עם המרגלית שבתוכו].

אסקוה אייתוה אפניא דמעלי שבתא [הדייגים שתפסו את הדג העלוהו והביאוהו לעיר עם פנות היום סמוך לכניסת השבת]. אמרי [הדייגים] מאן זבין כי השתא [מי יקנה את הדג בשעה כל כך מאוחרת], אמרי להו [אמרו בני העיר לדייגים], זילו אמטוהו לגבי יוסף מוקיר שבי דרגיל דזבין [לכו והביאוהו ליוסף מוקיר שבת שהוא רגיל לקנות דברים יקרים לכבוד שבת].

אמטוהו ניהליה [הביאו אליו את הדג], זבניה [קנה יוסף מוקיר שבת את הדג], קרעיה [קרע את הדג כדי להכינו לשבת], אשכח ביה מרגניתא [מצא בו את המרגלית של הגוי], זבניה בתליסר עיליתא דינרי דדהבא [מכר את המרגלית בשלש עשרה עליות של דינרי זהב]. פגע ביה ההוא סבא [פגש בו אותו זקן, לפי יש מפרשים בתוספות (חולין ו. ד"ה אשכחיה) הוא אליהו הנביא], אמר [ליוסף מוקיר שבת] מאן דיזיף שבתא פרעיה שבתא" [מי שלוה לכבוד שבת השבת פורעת לו].

הנה כי כן זהו שרמז משה רבינו לישראל: "ששת ימים תעשה מלאכה", אם אתם רוצים שבששת ימים תיעשה מלאכתם על ידי אחרים,

לכם קודש שבת שבתון לה'", כי יום השביעי הוא יותר גבוה אצלם בבחינת "שבת שבתון". על כך מוסיף הכתוב להזהיר לצדיקים שהם בבחינת רשב"י וחבריו: "לא תבערו אש", לשרוף במראה עיניכם, "בכל מושבותיכם ביום השבת", באלו מישראל שעושים מלאכה בששת ימי החול, ושובתים בשבת רק בבחינת "שבת" אחת ולא "שבת שבתון", כי גם זה חשוב מאד בעיני ה'.

בענין זה שמעתי דבר נפלא ממו"ר עט"ר כ"ק מרן אדמו"ר מבעלזא שליט"א [בשלחנו הטהור ל"ג בעומר שנת תנש"א לפ"ק], שדיבר בקדשו לפרש בזה מאמר רשב"י בגמרא (שבת מד): "אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי, אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלין". ויש לומר כי רשב"י אזיל בזה לשיטתו, והשתוקק מאד שכל ישראל ילכו בדרכו שיעסקו רק בתורה ובעבודת ה' כל ימות השבוע, ועל ידי זה יזכו לקרב את הגאולה העתידה, שאז תתקיים הבטחת הנביא בתכלית השלימות: "ועמדו זרים ורעו צאנכם", שנאמר על הגאולה העתידה.

לפי זה יש לומר כי זהו שאמר רשב"י לשיטתו: "אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות כהלכתן". שהיו שומרים את השבת כרשב"י וחבריו בבחינת "שבת שבתון" - שבת אחת היא שביטה בששת ימות החול, שמקדשים אותם בעסק התורה ובעבודת ה', שאז יש להם מעין קדושת שבת, ושבת השניה היא יום השביעי שמתעלה בבחינת שתי שבתות "שבת שבתון", "מיד נגאלין", כי באתערותא דלתתא אתער לעילא לקרב את הגאולה בפועל, שאז יתקיימו דברי הנביא בשלימות לכל ישראל בלי יוצא מן הכלל: "ועמדו זרים ורעו צאנכם".

רמז נפלא על יוסף מוקיר שבת שזכה ברכוש של השכן הגוי

רחש לבי דבר טוב להעלות על שלחן מלכים, מה שהוסיף משה רבינו לגלות לישראל בפרשתנו בענין מצות שמירת שבת: "ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש שבת שבתון לה'", אשר כפי שלמדנו הביאור על כך מדברי המכילתא: "בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, מלאכתו נעשית על ידי אחרים שנאמר תעשה מלאכה".

ויש לומר שהתכוון לרמז בכך על מה שסיפרו לנו חכמינו ז"ל בגמרא (שבת קיט). בענין יוסף מוקיר שבת, שהוקיר את השבת לענגה ולכבדה בקניית מטעמים לכבוד שבת למעלה מיכולתו, עד שנעשה בעל חוב גדול, וזכה בדרך נס בכל הרכוש העצום של גוי שכן, והנה הסיפור בגמרא:

בזכות קבלת התורה הצלנו את העולם מזוטו של ים

ונראה להרחיב הביאור בזה על פי מה ששינינו בגמרא (פסחים סח): בענין החובה להתענג בשבת: "הכל מודים בשבת דבעינן נמי לכם, מאי טעמא וקראת לשבת ענג". וכתב ה"בני יששכר" (שבתות מאמר ז אות ט"ב) לבאר ענין זה, על פי מה שהביא הגה"ק החיד"א זצ"ל ב"ראש דוד" (פרשת תצוה) קושיית העולם על מה שמבואר במדרש (תנא דבי אליהו זוטא פרק יט), כי יעקב ועשו חלקו ביניהם נחלת העולמות, עשו נטל לחלקו את העולם הזה ויעקב נטל לחלקו את העולם הבא, אם כן איך מצינו ידינו ורגלינו ליהנות מתענוגי העולם הזה יותר מכדי חיותנו, הלא העולם הזה הוא חלקו של עשו.

והביא שם מה שתירץ מהר"ש פרימו על פי מה שדרשו בגמרא (ע"ז ג): "מאי דכתיב (בראשית א-לא) ויהי ערב ויהי בוקר יום הששי, מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר, אם ישראל מקבלין את תורתנו מוטב, ואם לאו אני אחזיר אתכם לתוהו ובוהו". והנה מקרא מלא דיבר הכתוב (דברים לג-ב): "ה' מסיני בא וזרח משעיר למו, הופיע מהר פארן ואתה מרובבות קודש". ופירש רש"י: "וזרח משעיר למו, שפתח לבני עשו שיקבלו את התורה ולא רצו. הופיע מהר פארן, שהלך שם ופתח לבני ישמעאל שיקבלו ולא רצו".

נמצינו למדים מזה כי מצד הגוים ססירבו לקבל את התורה, היה העולם צריך לחזור לתוהו ובוהו, אלא שבזכות ישראל שקיבלו את התורה הצילו את העולם שלא יחרב, והרי שינינו בגמרא (בי"מ כד.) המציל חפץ מזוטו של ים ומשלוליתו של נהר הרי זה שלו. נמצא כי על ידי מתן תורה קנו ישראל גם את החלק של העולם הזה לעצמם כדין המציל מזוטו של ים, לכן מותר להם ליהנות מכל מנעמי העולם הזה.

על פי האמור מבאר ה"בני יששכר" מה ששינינו בגמרא (פסחים סח): "הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם מאי טעמא יום שניתנה בו תורה". ופירש רש"י: "דבעינן נמי לכם, שישמח בו במאכל ומשתה, להראות שנוח ומקובל יום זה לישראל שניתנה תורה בו". כי מאחר שבחג השבועות קיבלו ישראל את התורה והצילו את העולם, הרי קנו את העולם הזה חלקו של עשו מדין מציל את העולם מזוטו של ים, לכן הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם, שיתענגו בעיני העולם הזה במאכל ובמשתה שזכו בהם בזכות התורה.

בכל שבת אנו מצילים את העולם מחורבן

בדרך זו מבאר ה"בני יששכר" המאמר הנזכר: "הכל מודים בשבת דבעינן נמי לכם", על פי מה

הרה"ק מראפשיץ זי"ע: יעקב ביקש מעשו "מכרה כיום" שיוכל להתענג בשבת בתענוגי העולם הזה

"מכרה כיום" - כיו"ם נוטריקון כ'ולם י'שבעו ו'יתענגו מ'טובך שיוכלו כל ישראל להתענג בשבת

משה רבינו רמז על יוסף מוקיר שבת, שבזכות שמירת השבת זכה לקבל את כל רכושו של הגוי השכן

יוסף מוקיר שבת היה הניצוץ של יוסף הצדיק ששמר ועינג את השבת במצרים וזכה לשלוט בכספי המצרים

נמצא כי השומר שבת ומענגו במאכל ומשתה, זוכה להמשיך שפע ברכות לכל ששת ימי המעשה, ומי שאינו שומר שבת ואינו מענגו במאכל ובמשתה אינו ראוי לשום ברכה. וזהו שהביא ב"רביד הזהב" (פרשת ראה דיבור א') בשם הרה"ק מלאנצהוט זי"ע בעל "חומת אריאל", כי כבו"ד שב"ת נוטריקון: כל ב'רכאן ד'לעילא ו'תתא ב'יומא ש'ביעאה ת'ליין, לרמז שעל ידי "כבוד שבת" במאכל ובמשתה, זוכים להמשיך שפע ברכות לכל הימים.

הנה כי כן מבואר היטב איך זכה יעקב בברכות העולם הזה, כי אחרי שעשו עצמו מכר ליעקב את הבכורה שהיא מצות עונג שבת, על כן לו נאה ולו יאה לקבל ברכות העולם הזה גם לששת ימי המעשה המקבלים שפע מיום השבת. וזהו שאמר יצחק אבינו לעשו (בראשית כז-לה): "בא אחיך במרמה ויקח ברכתך", ודרשו במדרש (ב"ר סז-ד): "בא בחכמת תורתו". ולפי המבואר הכוונה בזה, כי מאחר שמכרת לו את יום השבת שכל הברכות של ששת ימי החול תלויות בו, אם כן זכה לפי התורה בדין בכל הברכות של כל הימים.

יומתק להבין בזה מאמר הגמרא (שבת קיא.): "כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים... שנאמר (ישעיה נח-ד) אז תתענג על ה' והרכבתיך על במתי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך". נמצינו למדים מכאן שני יסודות חשובים, יסוד אחד, ששבת היא נחלת יעקב אבינו. יסוד שני, שהמענג את השבת זוכה לנחלת יעקב בלי מצרים.

לפי האמור יש לומר הטעם לכך ששבת היא נחלת יעקב, כי יעקב אבינו הוציא והציל את יום השבת מידי עשו הרשע, כשקנה אותו ממנו באומרו: "מכרה כיום את בכורתך לי", בטענה שהוא רוצה לענג את השבת, וכבר נתבאר כי בזכות השבת זוכה יעקב בכל הברכות, לכן המענג את השבת שיעקב אבינו קנה מצוה זו מעשו, הנה כמו שזכה יעקב בברכות העולם הזה בזכות עונג שבת, כן יזכה המענג את השבת לנחלת יעקב בלי מצרים.

כלומר מכור לי מחלקך יום אחד בשבוע, שהוא יום השבת שהוא בבחינת הבכור של כל הימים, כדי שאוכל לענגו במאכל ומשתה. וזהו שרמז יעקב באמרו: "מכרה כיום" - כיו"ם נוטריקון כ'ולם י'שבעו ו'יתענגו מ'טובך, כלומר תכלית המכירה היא כדי שביום השבת יוכלו כל ישראל לשבוע ולהתענג מטוב העולם הזה.

יעקב אבינו זכה בברכות העולם הזה בזכות מצות עונג שבת

חשבתי דרכי כי לפי דברי הרה"ק מראפשיץ זי"ע, יפתח לנו פתח להבין איך זכה יעקב אבינו בברכות העולם הזה שרצה יצחק לתת לעשו, על פי מה שמבואר בזוהר הקדוש (פרשת יתרו פח.): "כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין". פירושו: "כל הברכות של מעלה ומטה ביום השביעי תלויות". והנה עיקר ההשפעה לששת ימי המעשה הוא ממצות עונג שבת, כמאמר בגמרא (שבת קיא.): "כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים". ואמרו עוד (שם): "כל המענג את השבת נותנין לו משאלות לבו".

בא וראה מה ששינינו בגמרא (שם קיט.): "בעא מיניה רבי מרבי ישמעאל ברבי יוסי, עשירים שבארץ ישראל במה הן זוכין, אמר לו בשביל שמעשרין שנאמר (דברים יד-כב) עשר תעשר, עשר בשביל שתתעשר. שבבבל במה הן זוכין, אמר לו בשביל שמכבדין את התורה. ושבשאר ארצות במה הן זוכין, אמר לו בשביל שמכבדין את השבת.

דאמר רבי חייא בר אבא, פעם אחת נתארחתי אצל בעל הבית בלודקיא, והביאו לפניו שלחן של זהב משוי ששה עשר בני אדם, ושש עשרה שלשלאות של כסף קבועות בו, וקערות וכוסות וקיתוניות וצלוחיות קבועות בו, ועליו כל מיני מאכל וכל מיני מגדים ובשמים... אמרתי לו בני במה זכית לכך, אמר לי קצב הייתי ומכל בהמה שהיתה נאה אמרתי זו תהא לשבת, אמרתי לו אשריך שזכית וברוך המקום שזיכך לכך".

ישועה" (לערב יום כפור אות ב) שכתב על פי דרכו בדבריו הקדושים: "כי האי יוסף מוקיר שבתא היה לו בודאי ניצוץ יוסף הצדיק".

לפי זה יש לומר כי מה שהיה מוקיר שבת, הוא גם כן משום שהיה בו ניצוץ יוסף הצדיק שהיה מוקיר את השבת במעדני מלכים, כמו שכתוב בפרשת מקץ כאשר באו השבטים עם בנימין למצרים (בראשית מג-טז): "ויאמר לאשר על ביתו הבא את האנשים הביתה וטבוח טבח והכן", ודרשו על כך במדרש (במדב"ר יד-ב) מקרא שכתוב (איוב מא-ג):

"מי הקדימיני ואשלם. מדבר ביוסף שהוא הקדים ושימר את השבת עד שלא ניתנה, וטבוח טבח והכן. אמר רבי יוחנן ערב שבת היתה, ואין הכן אלא לשבת שנאמר (שמות טז-ה) והיה ביום הששי והכינו וגו', אמר הקב"ה, יוסף אתה שמרת את השבת עד שלא ניתנה התורה, חייך שאני משלם לכן בנך שיהא מקריב קרבנו בשבת, מה שאין יחיד מקריב, ועלי לקבל קרבנו ברצון, הוי מי הקדימיני ואשלם, ומנין שכן הוא, ממה שאמור בענין (במדב"ר ז-ח) ביום השביעי נשיא לבני אפרים וגו'".

ויש לומר שיוסף הצדיק למד לשמור ולענג את השבת, מיעקב אבינו שקנה את יום השבת מעשו כדי שיוכל לכבדו, והרי יעקב אבינו מסר את כל תורתו ליוסף, כמו שכתוב בפרשת וישב (בראשית לו-ג): "וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקונים הוא לו". ופירש רש"י: "ואונקלוס תרגם בר חכים הוא ליה, כל מה שלמד משם ועבר מסר לו". לכן כמו שיעקב זכה בכל ברכות העולם הזה בזכות עונג שבת, כן זכה יוסף הצדיק לקבץ את כל הכסף שהיה במצרים, כמו שכתוב (בראשית מז-יד): "ויילקט יוסף את כל הכסף הנמצא בארץ מצרים ובארץ כנען בשבר אשר הם שוברים".

הנה כי כן מטעם זה יוסף מוקיר שבת הניצוץ של יוסף הצדיק, שהלך בדרכו של יוסף הצדיק ששמר ועינג את השבת במצרים, משום שהלך בדרכו של יעקב אבינו לענג את השבת, לכן כמו שיעקב אבינו זכה בכל ברכות העולם הזה בזכות עונג שבת, וכמו שזכה יוסף הצדיק לקבץ את כל הכסף של המצרים בזכות עונג שבת, כן זכה הוא בכל הרכוש של הגוי בזכות שקיים מצות עונג שבת בתכלית השלימות.

מעשה יאירו עינינו וישמח לבנו להבין הסיפור הנפלא של יוסף מוקיר שבת, שבזכות שהיה מענג את השבת למעלה מכוחו ויכולתו, זכה ברכוש של השכן הגוי שעמל כל ימי חייו להשיג רכוש רב, כי זהו ממש כמו יעקב אבינו עם עשו הרשע, שעשו הרשע לקח לחלקו את כל תענוגות העולם הזה, ועל ידי שרימה את אביו שהוא מדקדק במצוות רצה יצחק למסור לו את כל ברכות העולם הזה, אולם בזכות ששמר יעקב את השבת והציל את העולם מזוטו של ים, זאת ועוד שקנה מעשו את יום השבת לענגו ולכבדו, זכה לקבל את כל ברכות העולם הזה של עשו, כן יוסף מוקיר שבת זכה בכל הרכוש של הגוי בזכות שקיים מצות עונג שבת בהידור נפלא.

על פי האמור נשכיל להבין נפלאות דרכי ה', איך כל חלקי הבריאה שהתקיימו בזכות שמירתו ועונג שבת, התגייסו יחד כדי למלא את רצונו של הקב"ה, לגלגל את הרכוש של הגוי שיבוא לידיו של יוסף מוקיר שבת, החל מכוכבי השמים שהראו סימנים ברורים שיוסף מוקיר שבת עתיד לקבל את הרכוש של הגוי, כדי שיבואו החוזים בכוכבים לגלות לגוי סוד זה וגרמו לדרבן אותו שימכור את כל רכושו ויקנה מרגלית יקרה ששיבץ בכובעו.

והנה אחר כך השתמש הקב"ה עם הרוח והמים, על ידי שעורר רוח סערה שהשליכה את הכובע עם המרגלית שבו לתוך הים, וסיבב הקב"ה שיבוא הדג ויבלע את המרגלית. ואחר כך באו הדייגים ותפסו את הדג והביאוהו לביתו של יוסף מוקיר שבת, וכך פעלו כל חלקי הבריאה ביחוד נפלא להביא ליוסף מוקיר שבת את כל הונו של הגוי.

יוסף מוקיר שבת ניצוץ יוסף הצדיק

יומתק להוסיף תבלין על פי מה שגילה הגה"ק בעל "חידושי הרי"ם" ב"ספר הזכות" (ליקוטים דף פא ד"ה תיקוני זהר), כי שמות התנאים שזכרו בגמרא היו בהם ניצוץ קדוש מאותו צדיק שנקראו בשמו [רבי יהודה ניצוץ יהודה בן יעקב, רבי שמעון בר יוחאי ניצוץ שמעון בן יעקב, רבי יוסי ניצוץ יוסף הצדיק]. לפי זה יש לומר כי יוסף מוקיר שבת היה בו ניצוץ של יוסף הצדיק, וכן מצאתי ב"עטרת

שלמדנו חידוש גדול מדברי ה"אור החיים" הקדוש (בראשית ב-ג), כי הקב"ה ברא את העולם רק לשהיה ימים בלבד, כמו שכתוב (שמות כ-יא): "כי 'ששת' ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ", ולא כתוב: "כי 'בששת' ימים עשה ה'", ובכל שבת על ידי שישראל מקיימים מצות שמירת שבת הם יוצרים את יום השבת עצמו, ובכח השבת מחדשים את הבריאה לששת ימי המעשה הבאים, וכך חוזר חלילה כל ימות העולם משבת לשבת.

לפי זה מגלה לנו ה"אור החיים", כי מיום בריאת העולם לא עברה אפילו שבת אחת שלא נשמרה לפחות מצדיק יסוד עולם אחד בעולם, כי אילו לא היו שומרים שבת אחת לא היה העולם יכול להתחדש שוב, ובלשון קדשו:

"ולך לדעת כי מיום ברוא אלקים אדם לא חסר העולם דבר המעמיד צדיק יסוד עולם שהוא שומר שבת, כי אדם [הראשון] שומר שבת היה ע"ה, ואחריו קם שת בנו כי הוא היה צדיק גמור, ואחריו כמה צדיקים, וכשזה נופל כבר בא השמש שומר שבת מתושלח וכו', נח, שם, אברהם וכו', ומשם לא פסקה שמירת שבת מישראל, ואפילו במצרים היו שומרי שבתות".

יומתק להבין בזה מאמר הזוהר הקדוש הנ"ל: "כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין". כי היות שהקב"ה משפיע בשבת חיות לששת ימי המעשה, נמצא כי כל הברכות של ששת ימי המעשה תלויות ועומדות בשורש חיותן שהוא שבת קודש. והנה יעקב אבינו הרי היה לפני שקיבלו ישראל את התורה בהר סיני והצילו את העולם מזוטו של ים.

אולם לפי המבואר יש לומר שזכה יעקב בברכות העולם הזה, כי היה משרשרת הצדיקים ששמרו את השבת גם לפני מתן תורה, והצילו בכך את העולם מזוטו של ים, והנה מטעם זה קנה מעשו את חלקו בעולם הזה ליום השבת, כדי שיוכל לקיים בו מצות עונג שבת להראות שהעולם קיים בזכות השבת כדברי ה"בני יששכר", לכן בזכות השבת זכה לקבל מיצחק את כל ברכות העולם הזה.

תודתנו וברכתנו נתונות לאלו שנדבו את הוצאת הגליון לזיכוי אחינו בני ישראל

משפחת מהדב הי"ו לרפואה השלימה של האשה החשובה מרת לאה בת וירג'ני שתחי'